

Проте, не настільки тісно двір був пов'язаний з провінцією, але і її погляд був постійно прикутий до місця, де жив король. Лабрюєр писав з цього приводу: «Якщо дивитися на королівський двір з точки зору жителів провінції, він являє собою дивовижне видовище. Варто познайомитися з ним – і він втрачає свою чарівність, як картина, коли до неї підходиш занадто близько». Фюрет'єр вважав, що «двір добре виховує провінціалів ... Ця гарна школа, в якій навчаються життя ... Провінціали незабаром звільняються від нальоту провінційності, коли потрапляють в Париж, до двору, на службу в армію» [4, с. 392]. Дійсно, всупереч існуючій в історіографії думці, двір не був відрізаний від решти Франції. Король це знав, радів цьому і використовував це. Суспільство постійно отримувало інформацію про палацове життя і було цим задоволене.

Якщо можна так узагальнити, то Версаль – це справжнє дітище XVII століття за своїм задумом і розмахом втілення. Навряд чи якийсь інший вік міг кинути настільки гігантські зусилля на будівництво справжнього храму монаршої влади (Версаль і до цього дня залишається найбільшою монаршою резиденцією Європи). У фасадах Версаля, в його інтер'єрах, буквально в кожній деталі читається послання, звернене до французів і представників інших націй. Версаль вихваляє діяння Людовіка XIV: його перемоги, його перетворення, його рішення – все його правління і саму монаршу владу, яка втілилася в Людовіку XIV.

Отже, саме правління Людовіка XIV стало епохою «французького двору» і придворних. До цього часу навіть поняття такого не існувало. Завдяки своєму двору король міг контролювати вельмож, це був абсолютизм у чистому вигляді. Однак, не тільки придворних хвилював Версальський двір: парижани жадали побувати у Версалі, а провінціали вважали його чудом. І він таким був! Адже Версаль відіграв одну з ключових ролей у французькому суспільстві – він став символом єдності короля, держави, народу; став місцем прийняття ключових політичних рішень; став прикладом для наслідування; став центром інтриг і тасмниць придворних і був засобом управління двором й аристократами; став втіленням смаку, мистецтва і величі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боссан Ф. Людовик XIV, король-артист: біографія. Москва: Аграф, 2002. 272 с.
2. Конькова, Е.А. Версаль: учебник. Москва: Вече, 2008. 241 с. URL: <https://rucont.ru/efd/224585> (дата звернення 16.03.2020)
3. Лихачев Д. С. Поэзия садов. Ленинград: «Наука», 1982. 341 с.
4. Ларошфуко Франсуа Максими і моральні роздуми: мемуари. Москва, 2005. 512 с.
5. Версаль – восьме чудо світу. *ВГОЛОС*: веб-сайт. URL: https://vgolos.com.ua/articles/versal-vosme-chudo-svitu_118913.html (дата звернення 16.03.2020)

Шафранський Віталій

Науковий керівник – доц. Костюк А. В.

ФРАНСУА МІТТЕРАН: ПОЛІТИЧНИЙ ПОРТРЕТ

Остання третина XX століття була досить непростим періодом в історії не тільки таких великих держав як Великобританії чи Німеччина, а і в політичному житті Франції. В цей час пост президента П'ятої республіки обіймав Франсуа Міттеран, людина, котра намагалась змінити країну, посиливши державний сектор в політичному та економічному житті П'ятої республіки та перетворити її на одну із найрозвинутіших держав Західної Європи.

Метою нашої розвідки стало з'ясування ролі і місця Франсуа Міттерана в житті П'ятої республіки. Завдання дослідження полягає в тому, щоб розкрити основні етапи формування Ф. Міттерана, як особистості, політика та реформатора, оцінити внесок політика у розбудову французької держави та проаналізувати основні напрямки внутрішньої та зовнішньої політики президента.

Проаналізувавши проблему варто відзначити, що окремі аспекти діяльності Ф. Міттерана були певною мірою простежені у працях вітчизняних та зарубіжних вчених. Серед яких

необхідно виділити такі: М. Васютинський [1], К. Ней [7], А. Сабов [4], Р. Шнайбер [8], М. Стрелец [5], М. Дубінянський [2], де проводиться загальна характеристика діяльності президента.

Франсуа Моріс Адрієн Марі Міттеран народився 26 жовтня 1916 р. в м. Жарнак на південному заході Франції. Родовід сімейства Міттеранів простежується із XV століття. Деякі французькі дослідники відзначають, що дід президента знаходиться в далекій спорідненості із англійською королівською сім'єю. Однак Ф. Міттеран, ставши в травні 1981 р. главою держави, «під час одруження наслідного принца Чарльза та принцеси Діани вчинив мудро і відкинув дрібне марнославство, приховавши, що майбутній король Англії є його кузенком. Всі попередники французького президента не проявляли настільки передбачливу обережність» [7, с. 26]. Також його сім'я була відданою римо-католицькій релігії та консервативною за поглядами [2, с. 3]. Тому майбутній президент-соціаліст шкільну освіту отримав у католицькому коледжі Сен-Поль, а вищу – здобув у Парижі (закінчивши юридичний, філологічний факультети та Школу політичних наук), де відбувалося формування його політичних поглядів. Хоча пізніше Ф. Міттеран відійде від церкви, але дух католицизму залишиться протягом всього його життя. Також у 1938 р. майбутній президент розпочав роботу над докторською дисертацією на тему: «Про окупацію гітлерівськими військами Судетської області», але не закінчив через мобілізацію до армії.

Під час Другої світової війни він одержав декілька нагород та був схоплений у німецький полон, з якого зумів втекти у грудні 1941 р. та почав працювати в Комісаріаті у справах військовополонених, де займався виготовленням підроблених документів для втікачів із німецьких таборів. Навесні 1943 р. Ф. Міттеран був нагороджений Орденом Франциска – почесною відзнакою від уряду Віші [6, с. 49]. Також ним в цей період було створено підпільний патріотичний Національний союз військовополонених, котрий послужив для майбутнього президента трампліном для подальшого політичного злету [1, с. 58]. Перша зустріч Ф. Міттерана з Ш. де Голлем відбулася в Алжирі 2 грудня 1943 р., де він намагався одержати від голови «Вільної Франції» зброю та гроші для підпільної боротьби, але безрезультатно [8, с. 2].

Слід додати, що Ф. Міттеран займав ряд міністерських постів в декількох кабінетах Четвертої республіки (1946–1958 рр.): 1947–1948 рр. – міністр по справах ветеранів; 1948–1949 рр. – державний секретар при Раді міністрів; 1950–1951 рр. – міністр у справах заморських територій; 1952 р. – державний міністр; 1953 р. – міністр у справах Ради Європи; 1954–1955 рр. – міністр внутрішніх справ; 1956–1957 рр. – міністр юстиції [4, с. 55]. Доречно додати, що Ф. Міттеран виступав проти колоніальної політики Франції в Північній Африці та в Індокитаї, хоча підтримував воєнний стан в Алжирі (введений 1954 р.).

Зауважимо, що у 1965 р. Ф. Міттеран створив Федерацію демократичних і соціалістичних лівих сил (ФДСЛС) та висунув свою кандидатуру на пост президента, але програв у другому турі виборів Ш. де Голлю. Також у 1971 р. Ф. Міттеран став першим секретарем Французької соціалістичної партії (ФСП), а у 1974 р. був єдиним кандидатом від лівих сил (соціалістів і комуністів) на президентських виборах, однак поступився у другому турі Жискар д'Естену. У зв'язку з тим, 24 січня 1981 р. на надзвичайному з'їзді ФСП у м. Кретеї, знову було висунуто кандидатуру Ф. Міттерана на пост президента Франції та схваливши його передвиборну платформу – «110 пропозицій для Франції», а 15 травня Конституційна Рада оголосила офіційно Ф. Міттерана новим, 21-м, президентом Французької республіки з часу її заснування.

Початок його першого терміну ознаменувався лівою економічною політикою на основі «110 пропозицій». Більша частина програми уряду була реалізована протягом першого року президентства: економічні та соціальні реформи (націоналізація авіаційної, хімічної, ракетної промисловості, запровадження податку на багатство, збільшення на 10 % мінімальної заробітної плати, встановлення 39-годинного робочого тижня, вводиться оплачувана відпустка 5 тижнів, зниження пенсійного віку з 63 до 60 років, збільшення соціальних виплати для матерів одиначок, вводяться закони Ауру, надаються кредити для осіб, котрі доглядали за інвалідами та престарілими людьми) [9, с. 2], проводяться реформи в сфері правосуддя (оголошується амністія, скасовується смертна кара, суд державної безпеки та військові суди, забороняється дискримінація деяких гомосексуальних практик), проводиться децентралізація (надання

комунам, департаментам, регіонам більше прав щодо вирішення внутрішніх питань), лібералізація аудіовізуального сектору.

Разом з тим, із приходом до влади Ф. Міттеран намагається змінити профіль Лотарингії, що тягло за собою закриття десятків металургійних підприємств, котрі пропустили момент модернізації. Уряд вступив у суперечку із ФКП, котра до кінця не змогла запропонувати план виходу із кризи. Тому у сотень тисяч людей були «викуплені» їх робочі місця, інші змогли перекваліфікуватися, треті – достроково вийти на пенсію.

Зауважимо, що за Ф. Міттерана 29 жовтня 1981 р. було прийнято закон, котрий полегшував імміграцію у Францію. Згідно цього законопроекту у 1982 р. вид на життя одержало понад 100 тис. мігрантів. Одночасно, їм дозволялося створювати різноманітні національні товариства та вступати в робітничі ради на підприємствах.

Разом з тим, уряд вводив різноманітні гранти, котрі були спрямовані на некомерційні асоціації та громадські культурні ініціативи. Одночасно, Ф. [https://en.wikipedia.org/wiki/Fran%С3%A7ois Mitterrand](https://en.wikipedia.org/wiki/Fran%С3%A7ois_Mitterrand) - cite note-google2-72 Міттеран лібералізував засоби масової інформації, створив агентство з регулювання медіа CSA, а також санкціонував піратське радіо та перший приватний телеканал (Canal +). Також 1983 р. була прийнята нова військова програма, котра модернізувала ядерну тріаду. Що характерно, розрекламовані соціальні програми та переозброєння викликало дефіцит бюджету та введенням політики «жорсткого повороту», що викликало певні протиріччя в лівому таборі та призвело до розколу в уряді.

На парламентських виборах 1986 р. соціалісти не набирають більшості. Головою уряду став правоцентристський політик Ж. Ширак, «який відносився до політики соціалістів зробити все з точністю до навпаки, що нерідко викликало гострі суперечки між президентом та прем'єр-міністром» [5, с. 2]. Також в цьому році для покращення економічної ситуації в країні була проведена денационалізація, в результаті якої 50% держсектору передано в приватні руки.

Щодо зовнішньої політики чітко спостерігається тенденція до ослаблення конфронтації між атлантизмом і європеїзмом, тобто Ф. Міттеран виступав за зміцнення стосунків із США та НАТО. Одночасно, підтримував ідею про збільшення американських країн в Європі та підтримував їх у сербо-боснійському конфлікті, а 1991 р. французькі війська були в складі антиіракської коаліції. Ще Ф. Міттеран виступав за розширення стосунків із африканськими державами, котрим надавав технічну, фінансову та воєнну допомогу. На відміну від своїх попередників Ф. Міттеран проводив щодо країн Сходу політику закритості, це було викликано введенням радянських військ до Афганістану, але ситуація змінилася із приходом до влади М. Горбачова та розпадом СРСР [10, с. 2]. Отже, зовнішньополітичному курсі Ф. Міттерана властиві такі особливості: відмова від курсу верховенства Франції, інтеграційні процеси, відхід від антиатлантизму, схильність до компромісів.

Друге президентство Ф. Міттерана (з 1988 р.) збіглося з переломними подіями у Європі – об'єднання Німеччини (1990 р.), розпад СРСР (1991 р.), тому внутрішньополітичні проблеми відступили на другий план [5, с. 2]. Після краху біполярного світового порядку значення Європи для Франції зросла, і роль Ф. Міттерана, як одного з провідних європейських політиків, сприяла зміцненню позицій країни при новому розподілу сил.

Останні роки президентства Ф. Міттерана проходили в умовах «співіснування», бо соціалісти не одержали перемогу на парламентських виборах 1993 р. Навесні 1995 р. завершилося його другий термін президентства Ф. Міттерана, а 8 січня 1996 р. він пішов з життя через хворобу.

Таким чином, Ф. Міттеран протягом двох десятиліть здійснював значний вплив на політичне життя одної із провідних європейських держав, був ініціатором багатьох соціальних, політичних перетворень та змін зовнішнього курсу, котрі прослідковуються на сучасному етапі розвитку П'ятої республіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васютинский В. Франсуа Міттеран. *Вопросы истории*. 1993. № 1. С. 55–71.
2. Дубінянський М. Франсуа Міттеран: doublevie. *Особистості*. 2015. № 77. – Режим доступу: <https://persons-journal.com/journal/741/902> (дата звернення: 2 лютого 2020 р.)

3. Рахшмір П. Франсуа Міттеран: противник і наслідувач де Голля. *Новий Компаньйон*. 2002. <https://www.newsko.ru/articles/nk-240575.html> (дата звернення: 2 лютого 2020 р.)
4. Сабов А. Політичні портрети. М.: Міжнарод. відношення, 1989. 176 с.
5. Стрелець М. Франсуа Міттеран: штрихи до портрета. *Вісник НГУ*. 2016. <https://cyberleninka.ru/article/n/fransua-mitteran-shtrihi-k-portretu> (дата звернення: 2 лютого 2020 р.)
6. «Autumn 1943», from: Franz-Olivier Giesbert, François Mitterrand doulatentation del'histoire, Éditions du Seuil, 1977, chap. 5, p.49.
7. NAY C Lenoiretlerougeoul'histoire d'une ambition. P. 1984.
8. Шнайбер Р. «Від одного президента до іншого: Міттеран проти де Голля. Париж.: TéléObs. 2012. <https://teleobs.nouvelobs.com/la-selection-teleobs/20130327.OBS5663/d-un-president-a-l-autre-mitterrand-contre-de-gaulle.html> (дата звернення: 2 лютого 2020 р.)
9. Франсуа Міттеран: внутрішня і зовнішня політика президента Франції. <https://withinua.ru/rizne/51724-fransua-mitteran-vnutrishnja-i-zovnishnja-politika.html> (дата звернення: 2 лютого 2020 р.)
10. Антигегемонізм Ф. Міттерана https://pidruchniki.com/86511/politologiya/antigegemonizm_mitterana (дата звернення 1 березня 2020 р.)

*Шачко Олег
Науковий керівник – доц. Григорук Н. А.*

ФРАНКО-ПРУССЬКА ВІЙНА 1870–1871 Р. ТА МІЖНАРОДНА ДИПЛОМАТІЯ

Актуальність наукового дослідження полягає у висвітленні причин, які призвели до початку франко-пруської війни. Безпосередні воєнні дії, які розпочалися між країнами, показали неспроможність Франції протистояти Пруссії.

Особливу увагу хочемо з акцентувати на озброєння і тактиці ведення війни з обох сторін, які, маючи практично однакові сили, а в деяких аспектах французи були кращими за прусаків, але зазнали ганебної поразки за короткий час.

Окремо варто наголосити на ролі нової зброї, що була вперше застосована в цій війні, а також залізниці яка дала можливість швидко концентрувати війська на певній ділянці фронту.

Крім того важливо – це бойовий дух в обох арміях, піднесення у армії Пруссії та деморалізація у Французької армії, що поклало край існування Імперії у Франції, та остаточно об'єднало Німеччину.

Отже, ці проблеми й нині є актуальними. Адже небезпека війни і зараз не зникає з питання денного, хвилює сучасний світ. Тому дослідження франко-пруської війни, її причин та особливостей, сприятиме глибшому розумінні загроз, пов'язаних із військовим вирішенням міждержавних відносин.

Історіографічною базою досліджуваної проблеми стали праці (Дебидура, Галкіна, Бобилєва, Мольтке, Шнеерсона). Особливу увагу хочеться звернути на статтю Подольников В. «Франко-Прусская война (1870-1871) в Руской переодике 70-х годов XIX века» в якій чітко розкриваються причини, перебіг та наслідки війни, воюючих країн.

Зауважимо, що до франко-пруської війни готувалися давно. Як слушно зауважив Л. Шнеерсон: «Французи не хотіли бачити об'єднаної Німеччини, німці ж розуміли, для того щоб об'єднатися неминуче потрібно воювати з французами» [8].

Як написав А.Дебидур: «Німці, скориставшись вдалою політикою свого канцлера Бісмарка, змогли змусити французів першими оголосити війну 19 липня 1870 року» [7].

Тому Європа була впевнена в тому що Франція є агресором, що саме вона розпочала війну, Німеччина в свою чергу була виставлена як країна яка не нападає, а навпаки змушена захищати себе від агресивного сусіда.

Кожна із сторін була впевнена у своїй перемозі, французи поклали надію на нові рушниці «Шаспо» взяті на озброєння у 1866 р. Порівняно з німецькою гвинтівкою «Дрейзе» яка була прийнята на озброєння у пруську армію у 1841 р. У 1862 р. були проведені конструктивні зміни. Французька гвинтівка «Шаспо» мала низку переваг: підвищену швидкострільність на 50 відносно з німецького аналога (10 проти 15 пострілів за хв.), дальність польоту кулі (600 м – проти 1200 м). Проте прицільність дальність була на боці німецької